

6. Talent gevraagd

Over Genesis 1: 9-13 en Matteus 25: 14-30

Preek, gehouden tijdens de Startdienst op zondag 24 september 2006 te Scharendijke.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Er is een oud Joods verhaal dat vertelt hoe een rondreizend rabbijn bij een wildvreemd iemand aanklopte, hem een aantal kippen overhandigde, en vroeg ervoor te zorgen. De heer des huizes stemde toe en verzorgde de kippen zo getrouw, dat het pluimvee zich gestaag uitbreidde, tot de situatie onhoudbaar werd. De kippen zaten immers overal, zowel buitenshuis als binnenshuis. Om hier een einde aan te maken besloot de man de kippen te verkopen en voor dit geld geiten aan te schaffen, dat was een stuk overzichtelijker. Toen na jaren de rabbijn weer aanklopte en om zijn kippen vroeg, wees de heer des huizes op de geiten, en sprak: 'Hier hebt u ze!'.

Dit humoristische verhaal laat precies zien waar het de Here Jezus om te doen is in de gelijkenis van de talenten. Van Godswege zijn ons ook bepaalde zaken toevertrouwd. Talenten, waarmee wij aan het werk mogen, en waarbij er dus in ons leven dingen kunnen veranderen, groeien, zich kunnen ontwikkelen. Zodat bij wijze van spreken een kip een geit wordt.

Zo heeft God het leven bedoeld. Wanneer wij aan het werk gaan met onze talenten zullen er nieuwe dingen ontstaan. Zo ging het al vanouds. Wanneer wij het verhaal van de derde scheppingsdag goed lezen, zien we dat God over de aarde zegt dat deze zelf jong groen moet voortbrengen (Genesis 1: 9). Toen de aarde Gods opdracht gehoorzaamde en aan het werk ging, kwamen er uit haar nieuwe dingen tevoorschijn: allerlei groen, bomen en struiken, waarvan God de kiem er in had gelegd. Zo gaat het nog steeds. De aarde gehoorzaamt Gods stem. Ieder voorjaar opnieuw kan binnen enkele weken tijd aarde die er eerst kaal bij lag, bedekt zijn met uitbundig groen. Altijd weer

een groot wonder, voor wie er oog voor heeft. In de winter kun je er aan twijfelen, of het ooit weer goed komt met al die kale bomen. Maar als de natuur aan het werk gaat, rust er zegen op. Het is ook een beeld voor ons leven. Een mens die serieus zijn leven oppakt, kan tot zijn verrassing verborgen talenten ontdekken, die uit zijn hoofd, hart of handen ontspringen. Ze waren als zaadjes aanwezig, leken er eerst niet te zijn, tot je iets met je leven ging doen en er zomaar nieuwe of andere zaken in je leven een kostbare rol gingen spelen. Kijk trouwens eens naar de ontwikkeling van de mensheid, bijvoorbeeld in de techniek. Vergelijk onze tijd eens met die van de holbewoners, en zie eens wat er aan nieuws is ontstaan en gegroeid, aan ontdekkingen, ontwikkelingen en noem maar op. Allemaal zaken die te maken hebben met mensen die ondernemend van aard waren, en die zich lieten drijven door een kracht die in het leven gelegd is, om niet te blijven staan waar je bent, maar een weg te volgen door de geschiedenis heen, die zich al maar voortstuwt. Een weg van Godswege, die er op de beslissende derde scheppingsdag bleek te zijn. Natuurlijk gaat het er in dit opzicht niet altijd even spectaculair aan toe, en kunnen en mogen er ook periodes in de geschiedenis of in mensenlevens zijn, waarin alles kalm en geleidelijk verliep of verloopt.

Waar het echter om gaat - en dat benadrukt de Here Jezus hier - is dit: als God van ons vraagt om voor de ontwikkeling van het nieuwe zorg te dragen, dan vraagt God enkel van wat Hij er in gelegd heeft. Hij vraagt nooit het onmogelijke van een mens. Hij heeft altijd wat meegegeven, of het nu vijf, twee talenten of één talent (in de gelijkenis is een talent een gewicht aan zilver) betreft. En daar beoordeelt Hij de mens ook op: wat heb je met datgene gedaan, wat Ik in je leven gelegd heb?

Want God verwacht er wel wat van. Hij rekent er zelfs ten stelligste op dat wij aan het einde van ons leven met meer of andere dingen komen, dan met wat Hij ons van kinds af aan heeft meegegeven (vers 26). En het kan ook. Dat is immers een kenmerk, een wetmatigheid, van de talenten die God geeft: als je er iets mee doet, groeien ze altijd. Zelfs al was -in de taal van de gelijkenis- het geld op de bank gezet (dat was niet veel aktie, maar tenminste toch iets), dan was er al een rentebedrag bij

aangegroeid, vertelt Jezus (vers 27). Bemoedigende taal, die ons oproept om niet voorbaat te denken dat onze inzet er niet toe doet. Nee, hoe gering het soms ook lijkt, de inzet van onze talenten draagt wel degelijk bij aan het werk in Gods Koninkrijk.

Gods Koninkrijk: daarover gaat het hier ten diepste, blijktens Matteus 25 vers 1, waar het kader voor deze gelijkenis gegeven wordt. Daar mogen onze talenten aan bijdragen. Het gaat er dus niet primair om dat je je als mens zelf ontplooit. Dat hoort er natuurlijk helemaal bij, en daar mag volop van genoten worden, maar het is niet een doel in zichzelf. Zo is het overigens vaak wel in onze tijd. Dan is het wel eens doorgeschoten, en draait alles om de mens die zich dient te ontplooiën. De Here Jezus echter laat zien, dat de groei van de talenten (en daarmee de mens) ten dienste staat van de groei van Gods Koninkrijk. Daar leven wij voor!

Over hoeveel talent je beschikt, dat is hierbij niet van belang. Of je nu vijf of twee talent hebt, het gaat er om dat je datgene wat je hebt, ook zult inzetten. Daar rust zegen op, als je zo de groei van Gods Koninkrijk wilt dienen. Twee talenten werden er vier, vijf werden er tien.

Wat is het echter ingrijpend als je als mens niet bijdraagt aan de groei van het Koninkrijk, zegt Jezus. Hij vertelt hoe er ook een mens was die slechts één talent ontving, en het begroef, uit angst dat de zaken mis zouden gaan, en hij straks met lege handen voor zijn heer zou staan. Voordat we deze man al te vlot veroordelen, is het goed om ons eens eerlijk af te vragen: wat zouden wij gedaan hebben, als wij in zijn schoenen stonden? Als de heer inderdaad een streng iemand was, die ronduit verwachtte dat men meer teruggaf dan men had ontvangen, dan is de angst toch wel begrijpelijk. Waar immers maar één talent in handen gehouden wordt, is het risico van het inzetten ervan wel enorm hoog. Wordt in onze tijd ook niet geadviseerd financiële risico's te nemen met slechts een klein gedeelte van je kapitaal, zodat, als het misgaat, niet het gehele kapitaal verdwenen is? Net zo is deze man bezorgd in één keer zijn complete kapitaal kwijt te raken, en begraaft hij het uit

voorzorg. Dan weet hij immers zeker tenminste hetzelfde bedrag terug te kunnen geven. Een begrijpelijke reactie.

Tegelijk zit hem hier juist het punt dat de Here Jezus wil maken. Want wat gebeurt hier? Deze man maakt een afweging tussen de opdracht van zijn heer, en zijn eigen risico. Een enorm lastige afweging: waar kies je voor? Ga je koste wat kost gehoorzaam voor het belang van je heer, die er op rekent dat je zijn bezit zult vermeerderen? Of ga je voor alles van je eigen belang uit, en laat je dat gelden? Deze man koos voor het laatste: voor zijn eigen veiligheid, en maakte daaraan de groei van Gods Koninkrijk ondergeschikt. Als het er op aan kwam koos hij voor zichzelf, en niet voor zijn baas. Als hij maar buiten schot bleef, dan maakte het hem niet uit of de groei van de zaak van zijn baas zou stagneren. Dat was 'vers twee'. Het is op deze houding, dat zich de boosheid van zijn heer richt. Een boosheid die we nu wellicht beter begrijpen. Het leek eerst misschien wat onredelijk van de heer, dat hij deze zo begrijpelijk lijkend te handelen knecht zo hard aanpakt. Maar nu het zo blijkt te zijn, dat de knecht zichzelf belangrijker vindt dan de zaak van zijn baas, begrijpen we wellicht de boosheid beter. Het draait om loyaliteit, die ontbrak.

We mogen de lijn trouwens ook naar onszelf doortrekken. Als mensen zijn wij Góds schepselen. Door Hem gemaakt. Door Hem geplaatst in deze wereld, die van Hem is, met een taak, door Hem ons toegedacht. Het draait daarom ook in ons leven niet primair om ons, maar om Hem. Is het dan niet meer dan begrijpelijk dat Hij van ons verwacht dat we ons in de eerste plaats druk maken over de vraag hoe wij bij kunnen dragen aan zijn 'zaak', en niet allereerst calculeren wat de eventuele consequenties voor ons zijn?

Dit zijn uitermate spannende vragen, juist ook voor ons in onze tijd, die ons op alle fronten toeroept dat het in de eerste plaats om onze eigen veiligheid en zekerheid gaat. Nu wil ik daar niet snel of gemakkelijk iets vanaf doen, maar toch: hoe verhoudt zich de stem van onze tijd tot het feit dat God de eerste rechten op ons heeft? Wat zegt het over de manier waarop wij in het leven staan als christen? Durven wij het als nog aan om risico te nemen, terwille van de zaak van het Koninkrijk van God?

Ook al zou daarbij alles wat wij in dit leven in handen houden - dat éne talent - op het spel komen te staan?

Ik besef dat dit geen gemakkelijke, maar wel wezenlijke vragen zijn om aan het begin van een nieuw seizoen van kerkenwerk aan onszelf te stellen. Wat is ook alweer ons doel als gemeente? Voor Wie maken wij onze plannen ook alweer? Durven wij het aan ons daarbij ook echt te geven?

Bij dit alles kan ik me voorstellen dat u zich misschien afvraagt, waarom dat nu eigenlijk van God zo nodig moet, dat wij talenten moeten laten groeien in ons leven. Gaan we dan niet teveel mee in de vaart der volkeren? Moet het in de kerk juist niet wat rustiger aan, als een heilzaam tegenwicht? Voor een antwoord op deze vraag moeten we opnieuw terug naar het scheppingsverhaal. We hoorden hoe de aarde (en niet: de hemel) de opdracht kreeg om het leven voort te brengen. Later zou ook de mens de hoge opdracht krijgen om de hof van Eden te bewaren (Genesis 2: 15). 'Bewaren' veronderstelt dat er krachten van bederf werkzaam zijn, op grond waarvan adequaat gehandeld moet worden. Teneinde het kwaad een stapje voor te zijn, om Gods schepping te behoeden voor het bederf. Omgekeerd is hetzelfde immers ook het geval: het kwade, de macht die er op uit is Gods goede schepping te beschadigen of vernietigen, probeert het goede telkens een stapje voor te zijn. In onze tijd zijn er voorbeelden te over te geven, hoe goede en mooie dingen het nét niet halen, doordat andere dingen het een stapje voor zijn. Het gaat er dus wel degelijk om dat wij als gelovigen progressief zijn, in de goede zin van het woord, juist om conservatief, bewarend te zijn. God wil dat wij al onze gaven en talenten inzetten om, voor zover het in ons vermogen ligt (en denk niet te snel dat dit niet het geval is) het goede te laten groeien, en niet het kwade de kans te geven ongestoord te groeien en woekeren. Het is als in een tuin: de planten die het snelst groeien winnen het uiteindelijk, en de rest zal in hun schaduw verkommeren. Het gaat er maar om welke plant het hardste groeit: het onkruid of het koren. En als we weten dat het Koninkrijk de kracht heeft van een mosterdzaadje, dat uitgroeit tot een machtige boom, mogen we ons bemoedigd weten om

ook ons kleinste talentje te gebruiken. Het kon wel eens het beslissende verschil maken. Begraaf het niet!

Als kerk en gemeente in onze tijd zijn wij daarom geroepen actief te leven en werken (en niet lui te zijn, zoals die knecht ook letterlijk verweten wordt in Matteus 25: 26), met als uitgangspunt en doel: het goede de ruimte te geven. Een soort wapenwedloop tegen het kwaad, waarbij God ons wil gebruiken. De boze: hij is inventief. Maar hij is gedoemd aan het kortste eind te trekken. Het kwade wordt immers overwonnen door het goede. Wanneer wij maar bidden en werken, actief, creatief en inventief durven zijn, heeft de boze geen been om op te staan. Want dan gaat de kracht werken, die van Godswege in ons als schepselen gelegd is. Dat is en blijft het bemoedigende en hoopgevende van het scheppingsverhaal: de aarde gehoorzaamde God, zette de stap vooruit, waagde zich aan het nieuwe, en slaagde er inderdaad, tegen de leegte in, dat jonge groen voort te brengen. Het leven won het van de dood! Toen, en nu nog steeds.

*Gij roept het jonge leven wakker,
een tuin bloeit rond het open graf.
Er ruisen halmen op de akker
waar zich het zaad verloren gaf.
En vele korrels vormen saam
een kostbaar brood in uwe naam.*

*Laat dan mijn hart U toebehoren
en laat mij door de wereld gaan
met open ogen, open oren
om al uw tekens te verstaan.
Dan is het aardse leven goed,
omdat de hemel mij begroet.*

(Lied 978: 2 en 4, *Liedboek*)

Amen.